

Čisti račun – duga ljubav

Pokrenuta je rasprava o mirovinskoj reformi. Već na početku rasprave sindikati su u znak protesta napustili sastanak naglasivši kako će se problemi morati rješavati na ulici. Ulica nije nikad riješila bilo koji problem. Međutim, izjava kako nije moguće raspravljati o produženju radnog vijeka jer je to polazište ove vlasti nije nikakav argument per se. Osobno smatram kako će biti, zbog produljenja životnog vijeka, nužno produljiti radni vijek, ali se o tom i takvim pitanjima raspravlja argumentima, a nikako unaprijed definiranom stavu. Smisao rasprava i raspravljanja je u traženju najprihvatljivijih rješenja za sve stranke. Nema rasprave ako jedna od strana nameće, bez argumentacije, svoje stavove.

Mirovinski sustav Lijepe naše dio je „grijeha propusta“ kada su se radnici, u procesu privatizacije, nagovarali da otiđu u prijevremenu mirovinu kako bi preostali zaposlenici nastavili raditi. Na žalost broj radnika se smanjio ali se je smanjila i proizvodnja. To smanjenje ide tako daleko da nam je još uvijek industrijska proizvodnja ispod razine iz vremena prije osamostaljenja. Prijevremeno umirovljenje bilo je „plaćano“ dokupom radnog staža, a iznos kojim je dokupljen radni staž nije odgovarao izračunu mirovinskog sustava. Broj umirovljenika je eksplodirao. Mirovine su, međutim, počele sve više zaostajati za kretanjem osobnih dohodaka koji su ionako bili ispod ljudskog dostojanstva. Poznata je presuda Suda po kojoj je umirovljenicima valjalo isplatiti nezakonito smanjenje mirovina. Počela je trgovina jer je izvršenje sudske odluke produženo na niz godina pa su umirovljenici koji su htjeli svoj novac odmah - nisu vjerovali vlasti. Oni su svoja prava mogli ostvariti na način da pristanu na veliki diskont. Narod bi rekao – kadija tuži, kadija sudi.

U vrijeme kada državni proračun bilježi proračunski deficit provedena je mirovinska reforma na način da se smanji intergeneracijska solidarnost. Građanima je ponuđena „ješka“ kako će izdvajanje u II mirovinski stup biti za njih neusporedivo korisniji od tadašnjeg mirovinskog sustava intergeneracijske solidarnosti. Tako se u vrijeme proračunskog deficita institucionalizirao rast proračunskog deficita usprkos činjenici da je broj umirovljenika eksplodirao.

Ovom broju svakako valja pribrojiti i umirovljene borce domovinskog rata koji se nisu mogli vratiti u poslovnu aktivnost. Broj nezaposlenih, u prosjeku više od 300 tisuća, za hrvatske uvjete je bio i ostao nerješiv problem. Njihovim umirovljenjem država je riješila problem nezadovoljstva boraca domovinskog rata.

Mirovinski sustav koji omogućuje nasljeđivanje mirovine samo je „dolio ulje na vatru“ u ionako zabrinjavajućem stanju mirovinskog sustava.

Činjenica da gotovo 100 umirovljenika ima mirovinu manju od 500 kuna (2015.) ne treba nikakav komentar. To je zbilja hrvatskog mirovinskog sustava.

Broj nezaposlenih, s jedne strane, i, demografska depopulacija pojačana iseljavanjem, s druge strane, čini ovaj i ovakav pristup mirovinama neodrživim. Manje smanjenje pritiska na mirovinske fondove samo će kratkoročno „popraviti krvnu sliku“ mirovinskog sustava, ali neće riješiti temeljni problem mirovinskog sustava – održivost.

U opticaju je manjak od 17 milijardi kuna koji se namiruje iz proračuna. To je za naše uvjete ogroman iznos. Međutim, da li je to točan podatak.

Godišnje se izdvaja u II stup cca 5 milijardi kuna što nije bio slučaj prije njegovog uvođenja. Nadalje, postoje mirovine koje podliježu posebnim zakonskim propisima kao što su to mirovine borcima domovinskog rata i saborske mirovine (da spomenem one najpoznatije). U normalnoj bi zemlji bilo normalno da se mirovine po posebnim zakonima namiruju iz proračuna i to nije subvencija mirovinskom sustavu već mirovinski sustav samo tehnički provodi posebni zakon. U tu priču bi se morali uključiti i sve mirovine koje su nastale temeljem tragične privatizacije.

Kad se odvoji „žito od kukolja“ vidjet će se da priča od 17 milijardi kuna manjka naprosto ne pije vodu.

Što učiniti?

Produžiti radni vijek gdje je to moguće. Profesori i slična zanimanja mogu raditi daleko duže nego što je to danas slučaj. Međutim, neka zanimanja troše ljudski organizam pa nije humano da se istima ne uvaži činjenično stanje – beneficirani radni staž.

Kako bi se dinamiziralo tržište rada valjalo bi poraditi na smanjenju broja radnih sati tjedno.

II stup mirovinskog sustava valja napustiti na način da oni koji žele svoja sredstva prebace u današnji III stup ili ustupe izdvojena sredstva u I stup čime stječu prava kako da nikad nisu bili u II mirovinskom stupu.

Jasno saopćiti hrvatskim građanima kako je welfare state mrtav i kako valja preispitati cjelokupni sustav socijalne zaštite iz prethodnih vremena. Naprosto globalizirano gospodarstvo temeljeno na neoliberalizmu traži i kreira državu u funkciji „noćnog čuvara“. Da bi se održao socijalni mir potrebno je pomagati onima koji se nisu u stanju brinuti o sebi. Iz navedenog slijedi da valja proučiti australski mirovinski model o čemu sam pisao više puta, recimo u knjizi „Vratimo osmijeh Lijepoj našoj“.

Kratko rečeno umjesto mirovinskog sustava temeljenog na radu, predlažem da građani koji nemaju imovine dobiju socijalnu mirovinu kada ostvare zakonom propisane godine života. Upravo se zato suprotstavljam idejama o uvođenju poreza na nekretnine. Zapravo ne samo zato o čemu je moguće naći više napisa na ovim stranicama. Kratko rečeno valja reći građani socijalna blagajna je sve praznija pa sami akumulirajte imovinu kako bi imali dostojanstvenu III životnu dob. Oni koji to neće učiniti društvo će skrbiti o njima.

Na kraju, javne rasprave sve više postaju „smokvin list“ jer nije moguće javno raspravljati ako ne postoje analize na kojima se temelje nova rješenja. Nova rješenja moraju imati u vidu dugi vremenski horizont. Kad je riječ o mirovinskom sustavu u tada vremenski horizont mora biti jako, jako dug.